

+

Additamenta Tradita A sapi-
entissimo Patre Antonio de
Amaral.

Imprimatur
In officina typographica
de ...
...

...

A Additioner Treche A 1861
Inquisitione Pote Amoris A
Amant

¶ *Quia sit nobilior sua morali*

¶ *Prat^a pars agit a log. duplici de causa. 1^a ga ut ois facenti actus intell^{us} q^o dirigit *Quia*, *stant* actibus voluntatis. q^o dirigit sua morali. 2^a ga noie n^o *Prat^aue* caelestis *Prat^a q^o *Quia* repius *Prat^a qm^o *Quia* morali.***

¶ *Oppositum *Prat^a 1° colligit ex log. q^o numerat *Doctrina* moralem in artes dignitate superiores, et *Quia* in artes dignitate inferiores q^o *Quia* e ignobilior scientia morali. *Prat^a solutionem e^o aduocandu^o noie doctrina morali pot^o intelligi. 1° *Theia* moralem, 1° *phiam* moralem. q^o diuidit in *Ethiam* et *economiam* et *Politiam*, *Ethia* proprios cuiusq^o mores conuenit *economicam* familiam regit et *Politiam* reipublicam gubernat. *Inter* *phiam* moralem et *Quia* *lectiam* *uersari* q^o sens nobilitatis comparo. *At* 1° *Theia* moralem et *intelligi* rem *Quia* q^o tamen ignobilis e^o *phiam* morali. *At* 2° *philosophiam* moralem *Quia* superiore *Quia* in *g^o moris*, inferiore uero in genere entis ut statim explicabit. 3° *idem* *coim* *sdutionem* in *ca^omp^olis* n^o *regit* omnimoda ueritas *sd* q^o *dam* *simi* *leuido*, *hui* *Ch^om* *here*, *ga* *cat* *q^o 2. a. 3.* *inter* *artes* *dignitate* et *inferiores* *numerat* *mathematica* q^o tamen *q^o 3 a 2.* *statuit* *nobilior* *q^o doctrina* *morali* *ex* *co^og^o* *ois* *sua* *ip^oulat*, *q^olis* *mathematica* *caelestis* *sua*, *prati^oca* *q^olis* e^o *Quia* morali.***

¶ *2° impugnatur auct. 1^a cause, et sumit ea eod^o uerba q^o sciat multos asserentes uoluntatem ee nobiliorum illa s^o genus actus uoluntatis sunt nobiliores actibus intellectus q^o no^o q^o omnes facenti actus intellectus ee nobiliores actibus uoluntatis. *Deinde* *opugnatur* *ca* *hoc* *no^o*. *Prat^aus* *illus* *et* *ignobilior* *actibus* *uoluntatis*; *q^o sua* *morali* *e^o nobilior* *Quia*. *Prat^aens* *dupliciter* *habet*. 1° *ille* *actus* *e^o nobilior* *q^o reddie* *hoim* *simpliciter* *bonum* *sd* *homo* *dicit* *simpliciter* *bonum* *ab* *actu* *uoluntatis*, *et* *n^o intellectus* 2° *illud* *Q. Ingu^oki* *ni* *uir* *bonus* *n^o dicit* *qd* *sue* *illud*, *quod* *e^o bonum* *sed* *quod* *dilegit*, *q^o actus* *desumit* *q^ostanciam* *ab* *o^oo*, *sed* *bonum* *quod* *e^o obiectum* *actus* *uoluntatis* *q^ostac* *uero* *quod* *e^o obiectum* *actus* *intellectus*. *q^o actus* *uoluntatis* *illi* *gratbat**

¶ *Respondetur* *comune* *esse* *actus* *intellectus* *prastare* *actibus* *uoluntatis*, *quando* *intellectus* *est* *in* *materialis* *et* *abstractus* *in* *operando*, *nam* *intellectus* *q^ofecto* *actu* *intelligit* *ens* *uero* *est* *nihil* *de* *illis* *ca^ois* *et* *conu^octione* *co^og^oet*, *at* *q^ofecto* *actu*, *nullum* *bonum* *appet^o*

nisi per ordinem ad causam et concretionem signi e' bonum appetit ut possideas
unde ea e' quod actus voluntatis redditur hominem simpliciter bonum ubi
sequitur intellectum e' nobiliorem in genere moris n' e' in genere n'c, quia ac-
tus intelligendi redditur hominem meliorem seu perfectiorem in genere entis,
in quo pariter genere actiu' e' obiectum praeferentius bono quando e' ad
de causa immaterialius et abstractius

3° opponatur 2° cum hoc nro actus fidei diuinae quae sit
nra n' demonstratiua e' certitudine perfectior, quam notitia doctrinae.
q^o scia moralis quamuis minus perfectior q' demonstratiua q' dicitur adhuc potest
esse certitudine perfectior, q' scia Oia. Et oem fidem trinitariam certitudine qd
perfectiorem esse nra demonstratiua humana, quia illa nititur auctoritate dea.
Verum comparatio inter Oiam et doctrinam naturalem esse inter utramq' sciam
naturalem, q' n' e' fides diuina.

Sed contra mathematica naturalis, minus perfectior q' demons-
tratiua q' metaphysica e' naturalis, at certitudine demonstrandi e' perfectior
ipsa metaphysica q' mai' get ea cum asserente mathematicis saltem parum
non habet demonstratiua q' dicitur ab Ote, q' tamen abundat
metaphysica nra constat ex eum cu' docet mathematica e' dignitate pri-
orem metaphysica quae ad certitudinem, et euidenciam demonstrandi.

Quae metaphysica esse multo nobiliorem mathematica nra
quoad materiam demonstrationum, quia illa considerat substantias separatas,
haec quantitatem nra quoad certitudinem demonstrandi esse spectatam qd
illa nra demonstrat rationes q' ueras et necessarias causas a priori, haec
saltem parum minime. Quae tamen nostri dicitur q' hys loco mathematica
esse certior, et euidencior metaphysica, quia metaphysica contem-
plat res a se uicem nemum separatas et in hoc seate uita def-
initur cognita. ^{Mathem. ab actus} Metaphysica aut' considerat res simpliciter cognitae
et utitur prius in cogendo manifestis, n' uero mediis in eendo.

Philomenus Soar. O. e' math. sec. d. n. 2. 3. et 33. opinatur
metam n' ut que e' in se sed utram que e' in nobis absolute esse
reliqua diuinitas certior. Quando comparatio inter scias fit per die
m' id quod in eis e' maximum, quale ueretur in metaphysica eis ut
eis e' ad demonstrationes de ente sunt omnium certis, cum in Ote

asserat in generalis lo meliora esse omnia certissima, et loquitur de illa ut e' in nobis
 et ordine hae ratione, illa e' certissima via q' circa principia magis certa-
 versati, ac ex paucaibus colligit etiam ad huiusmodi principia se in metho-
 physica q' magis p'ae, q' meliora se, in parte e' it' nil e' ac' e' et eorum
 mai' us' madet quia tota certitudo etiam denumerat ex q' minis q' etiam q' ha-
 buerunt certiora p'ia, erunt certiores.

Dubitas 2^a

¶ idem sit huius Die Docentis et Utentis.

Affirmat loq. eundem esse solo tamen officio distinctum, ut enim huius
 quatenus p'ae elicit p'prium actu effere system Docentis et eandem offi-
 cium Die dicunt, Die Docens; quatenus uo remote conuenit ad inspectio-
 ne' p'ae dirigendo ac operando n' officium Die exerceat sed t'ra' un' illius ce-
 dunt Die utens. Oia e' q' ille e' huius Die Docentis, et utias sui attribuit
 officium Docendi, et unus discendi, sed idem huius scientibus attribuit offi-
 cium Docendi, et unus discendi q' magis videtur unus discendi ex p'abili-
 bus, de quo q' uique e' Dubitas n' reddis ad artem ne' uo p'ae artis p'ialis
 sed hae p'ialis ab huius Die Docentis q'.

Sed contra quando actus sunt distincti specie, huius q' q'
 di' tingunt specie; sed actus Die docentis et utentis specie distinguunt q' di-
 stinguendo uo' q' huius s' scientibus relictus ex actu Die docentis et huius
 opinatiuus relictus ex actu Die utentis specie distinguunt cone. ueruntamen
 huius huius opinatiuus n' di' p'ae Die utens, quia n' perscribit p'ae p'ae sed t'ra' imp-
 p'ae, q' tenus sub ministrat man' huius s' p'ae, ut p'ae imprimat. q' s' eliciens
 actu Die docentis, et huius imperans actum Die utentis specie distinguunt, negoci-
 tiam, q' sicut e' huius elicit actu p'udice, et imperat actu temperantia, ita
 it' huius elicit actu Die docentis et imperat actu Die utentis

sd d' 2° si huius opinatiuus n' uo' p'ae Die utentis,
 ad unum discendi ex p'abilibus duo conuenirent huius unus qui p'ae
 erit beret p'ae, et magis p'ae discendi huius Die utentis, et alter qui sub-
 ministraret man', et minus p'ae discendi Die Utentis, sd utrunq' p'ae
 habitus opinatiuus q' huius solus e' p'ae Die utentis, minor p'ae
 habitus inclinat ad actus sites uo' p'ae genit' p'ae, sed unus discendi

ca probabilibus, sit in materia probabili, et bona pra^o huius operatiuus
p^o illum generis conuenit, tam ex parte materiae q^o ex parte forma. Et conue-
lendo maiore neg^o minore ad eius probationem et huius operatiuum nit
conducere ad dispositionem rationem, sed tunc inclinare ad amorem obiecti probabi-
lis, sicut illi; q^o quem generis sunt, un^o etiam quando illius eodem me-
actu inserit etiam probabilem, et agbat consequentiam huius actus rationi
forma artificialis quoniam ab habitu D^oie docentis et ratione materiae q^o
babilis ab huius operatiuo ut e^o q^o et actus q^o inserto eto naria et agbat bonitas
contra id actus ratione sicut p^ote ont^o ab huius die et sic me naria ab huius
suis in uia ma^o p^o sylter.

Et contra 3° habitus operatiuus D^oie utentis
nec secundario inclinatur ad actum sciipsum D^oie docentis, q^o habitus
sciipsum D^oie docentis nec secundario inclinabit ad actum operatiuum
D^oie utentis. Et habitum scientificum non inclinatur ad actum operatiuum
tang^o ad actum elicitum, sed tanquam ad actum imperatum, quod non est
in conueniens, ut non est habitum charitatis inclinatur ad actum secundum
tanquam ad actum imperatum.

Sed contra 4° si idem esse habitus D^oie docentis
et utentis sequitur habitum scientificum D^oie docentis intendi q^o actum
non scientificum D^oie utentis, quod uidetur p^oim sequella patet quod
ille qui frequenter utitur aliquo differendi modo indies maiorem sen-
tat facultatem, tam ad utendum eo differendi modo quam ad ignem
differendi usum docendum, quod est proprium D^oie docentis. negatur
sequella illa enim maior facultas ad docendum non videtur ab actibus
D^oie utentis, sed ab actibus D^oie docentis; quos inter disputandum exer-
cemus, licet aliquando ad eos non aduertamus.

Sed contra 5° implicat eundem actum esse simul
scientificum et non scientificum; q^o et eundem habitum patet con-
tra si idem sit huius D^oie docentis et utentis, idem erit scientificus dum
e^o D^oie docentis, et non scientificus dum e^o D^oie utentis. Et nullum esse
inconueniens eundem actum d^oimo modo nupte ita d^oie quemadmodum
enim idem huius charitatis non proprii actus charitatis, quem dicit dicit
huius charitatis, et sic actus scientie quam imperat non dicitur talis, sic

idem habitus dicitur quatenus primario sicut dicitur actum appellatur scienti-
 ficus quatenus sicut secundario conuenit et ingerat unum dicendum ea probabilius
 n' exercet manus sicut q' requirit manum naturam, et sic n' appellatur talis
 sicut idem habitus qui in se e' scientificus potest ingerere alium actum
 operatiuum, ut ab intellectu.

Sed contra 6° si idem habitus philosophia docentis
 que refert ad usum dicendum ea probabilius diceretur utens idem quoque
 habitus partis demonstratiue diceretur utens, que refert ad usum dis-
 serendi ea naturis, sed hoc e' contra q' negatur maior diuersa ratio e', quia
 licet tota dicitur referri ad unum ut ubiq' tradat quod ad dicendum
 unus tamen partis demonstratiue non pertinet ad dicitur, nisi in propria
 materia, q' ab ipsa dicitur differt, et ideo pars demonstratiua non diuiditur
 in docentem, et utentem ne uideretur illius huius que refertur ad unum dis-
 serendi ea naturis dicitur proprie utens, et usus partis logica ad solam dicitur
 attinet q' ab ipsa dicitur differt et ideo pars logica diuiditur in docentem et utentem
 atq' ideo illius huius que refertur ad unum dicendum dicitur proprie unus

sed contra 7° habitus generalium n' conueniunt ad
 actum etiam q' actus conclusionis discursiuis e' species diuersus ab actibus
 generalium non diuersus, q' similes huius dicitur docentis non conuenit ad ac-
 tum dicitur utentis, quia actus dicitur utentis operatiuus e' species diuersus
 ab actu dicitur docentis scientificis et huius generalium n' conueniunt in fine
 seu non elicitur actum etiam q' e' modo secundum habitum dialectica docentis
 n' elicitur actum dicitur utentis.

Sed contra octavo actus temperantia tribuitur huius
 temperantia a quo elicitur et non habitus prudentia a quo imperatur, q' actus
 dicitur utentis tribuitur habitus operatiuus ipsum elicientem; et n' habitus
 scientificis ipsum imperantem. Talis loquitur hanc diuersam rationem quia tem-
 perantia habet completam rationem formalem iustitiam huius sicut operatiuus
 non hinc rationem formalem suam.

Contra et 9° habitus scientificus que refertur ad
 actum operatiuum dialectica utentis non exercet officium sicut nec
 hinc rationem scientia. Et habitus imperat reduplicatiue que refer-
 tur ad talem actum, non habere rationem scientia specificatiue

tamen et in se ei scientiam q' agtam differendi formam prescribit.
nichilominus ex dictis patet facile defendi posse habitum dialecticæ do-
centis esse speciei distinctum ab habite speciei distincto dialecticæ usitatis
nec aliter distinguuntur.

Dubitatio 3^a

¶ Nihil differendi sit dia subiectum

Subiectum dialecticæ e' modus differendi, tripartitus in divisionem defi-
nitionem et argumentationem ob duplex fundamentum quia tres con-
ditiones requisite ad nitum conueniunt modo differendi. 2^m quia sub-
iectum artis græcæ comprehenditur ex fine, sed finis dialecticæ est
docere quo modo differendum sit q' subiectum illius est modus
differendi hoc nō tripartitus

Sed contra argumentatio est subiectum dialecticæ
q' non modus differendi. Patet antecedens sola enuntiatio est sub-
iectum orationis de interpretatione; q' sola argumentatio est subiectum
artis dialecticæ patet antecedens, consequentia videtur, id sola enun-
tiatio est subiectum orationis de interpretatione, et nō interpretatiuum
commune ad nomen et uerbum quia nomen et uerbum ordinantur ad enun-
tiationem ut sunt partes illius; sed etiam diuisio, et definitio ordinantur
ad argumentationem et sunt partes illius; q' sola argumentatio est
subiectum dialecticæ. Quis diuisionem et definitionem extra argu-
mentationem posse agere ignorat ea nota ac fixa non unquam ordina-
ri ad argumentationem et consequenter sola argumentatio non erit
nitum adagium dia.

Contra etiam nomen et uerbum extra orationem
interpretantur mentem, quilibet enim uerba conuectum indicat et licet
conceptum erudit non indicare animi, et eni citationem quæ sola potest
uocari uerbo interius. Patet sola enuntiatio est subiectum genericum
nisi, quia ea oratio est media inter q' dicentialem et analyticam
et cum in q' dicentialem agatur de uoce simpliciter, quæ respondet 2° itus ope-
rationi et analytica de syllogismo quæ respondet 3° itus ope-
rationi superest in ea oratione agendum de enuntiatione q' respondet

2° in illa operatione. sola uero argumentatio non est subiectum totius Dialecticae, quoniam tam diuisio quam definitio per se separatae et independenter ab argumentatione est oratio q^o in cognitum ex notis aperitur, nec sufficit quoquo modo reduci posse ad argumentationem, ut haec argumentatio dicatur dialectica subiectum adequatum, alioq^o Deus erit subiectum adequatum metaphysica quia omnia q^o ibi tractantur ad eum reduci possunt, nec est uerum omnem argumentationem constare diuisione et definitione, cum demonstratio quia ut Deus punit nocentes q^o est uerus utraq^o, careat.

Sed contra 2° subiectum Dialecticae est oratio q^o in cognitum ex cognitis aperitur, sed modus disserendi non est talis oratio; q^o non est subiectum Dialecticae, minor ostenditur. Si modus disserendi esset oratio. omnis modus disserendi esset discursiuus secundum causalitatem, quod tamen est falsum. Se quella probatur, cum quia discursus secundum causalitatem a Diuo Thoma i^o q^o 12 a 3. definitur progressio intellectus de noto ad ignotum; q^o si modus disserendi progredietur de noto ad ignotum, omnis modus disserendi esset discursiuus. Tum quia idem discursus a Diuo Thoma q^o 8 de ueritate a. 15. definitur cognitio unius ex alio; q^o si modus disserendi semper cognoscit unum ex alio semper discursus uerim habebit et erit discursiuus

Respondetur non omnem modum disserendi esse discursiuum, quia diuisio, et definitio non solum carent particula q^o sed etiam carent duplici saltem cognitione completa requisita ad discursum secundum causalitatem, satis enim est haec notitia diuisiua, at diuiditur in hominem, et brutum, et haec notitia definitiua, homo est animal rationale, ut dicitur diuisio, et definitio. Unde utraq^o definitio Diui Thoma ubi est intelligenda ut discursus ut una cognitio completa iudicatiua q^o ex alio simul et c^o q^o particulari ergo inferatur. Sed contra nulla ars ueritat sed aliud est ars aliud subiectum circa quod uersatur, atqui Dialectica idem est ac modus disserendi, q^o hic non est subiectum Dialecticae minor ostenditur quia modus disserendi est methodus ratio

liandi, quam sibi met præscribit et indifferendo servat, sed hæc
est eadem ars differendi; 9° ¶ Et nota mi differendi illigi me-
thodum sed intelligi potius orationem quæ in cognitum ex no-
tis aperitur.

Dub 2° Vtrum divisio, definitio, et argu-
tatio sint modi differendi. Nam divisio non distinguitur a
definitione; 9° ¶ antecedens patet, præcipua divisio est totius
essentialis, sed hæc divisio | hominis altera pars est animal, al-
tera rationale | tantundem valet atq; illa definitio | homo est ani-
mal rationale 9° ¶. 2° non dicit unum differendi modum cum
alio confundere, sed hæc definitio Aristotelis | oppositio est oratio
affirmativa & negativa aliuvis de quopiam | continet divisio-
nem affirmativam, et negativam; ergo signum est divisionem n^o
esse aliquem modum differendi distinctum a definitione. Negatur
antecedens et ad primam probationem Respondetur eam divisionem
et definitionem versari quidem circa eadem hominis partes, di-
versa tamen ratione, quia divisio reparat unam partem ab alia
parte ipsius hominis, definitio vero explicat eam partem in
qua homo convenit cum brutis et aliam per quam differt ab ipso
bruto. Ad 2^m Respondetur nullam egru confusionem ex eo quod
unus differendi modus cum altero coniungatur, ut patet ex argu-
mentatione cui adhibetur definitio

Sed contra definitio ¶g. | homo est animal
rationale | non est oratio quæ in cognitum ex cognitio aperitur
ergo non est modus differendi ostenditur antecedens, animal est
ignotius homine; ergo illa definitio non aperit ignotum per no-
tius; antecedens ostenditur; gradus nature quo superior est ig-
notius, sed gradus animalis est superior, et hominis inferior 9°
animal est ignotius homine. Minor et consequentia patent maior
constat ex eo quod ille gradus sit difficilius cognitu qui est ig-
notior a sensu et animal est magis remotum a sensu quam
homo. Negatur antecedens et Respondetur ad probationem
gradum superiorum ordine doctrina esse notionem inferiori

4

hunc gradus inferiori ordine inveniendi sit notior superiori, uel gra-
dum superiorem cognitione distincta actuali esse notiorum inferiori,
hunc gradus inferiori cognitione non distincta, sed confusa actuali
notior sit superiori ut docent conimbricantes libro primo phi-
siconum.

Orbis argumentatio non procedit per notius; —
1° non est modus differendi. Minor ostenditur existente in intellectu
notitia alius principii de illa fieri potest demonstratio quia a^o
doctrinam se sup caput octavum posteriori; sed haec argumentatio
procedit per ignotius 2° minor ostenditur quia principium est noti-
us et clarior, quam praemissa demonstrationis quia Respondetur tale
principium esse ignotius in genere demonstrationis quia, et est notius
ut dicitur uerus modus differendi. Sed contra differere est aperire
absolute ignotum per notius, et non per notius in eodem genere, nam
praemissa demonstrationis propter quod non sunt notiores conclusionem
in eodem genere, conclusio enim est nota in genere demonstrationis
descursu, principia autem in eo genere ignota sunt. Respondetur has
praemissas esse notiores conclusionem in genere demonstrationis propter quod
nisi ille sunt principia in genere demonstrationis quia.

Orbis. 3° Vtrum primum fundamentum
siet nam prima conditio subiecti est ut illud sit quodammodo unum
atque modus differendi non est unus, sed triplex scilicet diuisio
definitio, et argumentatio; 1° non conuenit ei prima conditio. Respon-
detur modum differendi esse unum subiectum totale, quod in illas
tres partes quasi in tria subiecta partialia partitur. Contra aut modus
differendi est unus genere uel unius specie, non unus genere quoniam
potest tribuere unitatem dialecticam quam tamen esse unam specie in-
firmam docet se quaestione 4^a general. art. 2. non unius specie quoniam
in diuisio, definitio et argumentatio sunt tres generales differendi modi
ut auunt Inst. Dialectica lib 1° capite 4 non potest modus differendi
esse unius specie.

Respondetur modum differendi nungquam formaliter
pro ut aperienti ignotum ex notis, esse unum specie subiectum, atque

Dialectica unitatem desumit specificam, materialiter uero pro artefacto cui
completur uel aperienti cognotum ex notis esse unum specie obiectum q̄
dammodo genere. Contra actus iudicatiui spei distincti non nisi per
obiectum formaliter sumptum distinguuntur, sed diuisio definitio et ar-
gumentatio sunt actus iudicatiui spei distincti; ergo formaliter spe-
iei distinguuntur. Respondetur eos actus iudicatiuos spei distingui per
obiectum formale | per quod | et spei uincere sub subiecto formali
(sub q̄) respectu cuius illud aliud obiectum manet ueluti maxi-
me materiale.

Secunda conditio subiecti est ut omnia que tracta-
tur in scientia ad illud aliquo modo referantur sed hoc conuenit fi-
ni Dialecticae, q̄ non modo differendi maior, et minor patent quia
fines est id cuius gratia omnia fiunt consequentia esse b̄na, quia
subiectum debet esse diuersum a fine atq̄ ita secundum fundamentum
pro subiecto assignat modum differendi et pro fine docet quo modo
differendum sit. Respondetur modum differendi diuersimode conde-
ratur esse subiectum et finem remotum Dialecticae fines enim pro-
ximus est tradere normas differendi et remotus finem differen-
di opus concludit ab aliquibus.

Tertia est ut scientia per illud distingatur a
ceteris scientiis sed Dialectica non distingatur a ceteris scientiis q̄
modum differendi q̄ u. minor uidetur conformis logicae quaestione
t̄a gemial a c̄o uide esse alia scientiis differere proprium autem
Dialecticae tradere normas differendi; q̄ si Dialectica descri-
minatur ab aliis scientiis est per finem et non per subiectum
Respondetur in primis habitus speculatiuos, et practicos qualium
collectio definitur scientia, etiam distinguuntur per finem ut solet do-
cere lib 6° metaphysicas Deinde ceteras scientias non differere
artificialiter nisi ex directione habitus q̄ aptas differendi formas
prescribit ac proinde ipse differendi modus q̄ genus artificialis des-
tinguit diam artefactis suis

Uerb̄ t̄o Uobum secundum fundamentum sup-
ponat uerum an falsum nam soan. dtt metaphysicas Sect

13. numero et libet Dialecticam simpliciter speculativam, q̄ non ē p̄ce-
 tua simpliciter p̄batur antecedens quia uter huius li dirigat ad recte
 discernendum, hanc tamen distinctionem magis facit speculando naturam
 et p̄prietates animi intellectus, quam ipsam gratia instruendo quo
 modo debeat operari Respondetur s̄v̄o suo libet tanquam probabilis iu-
 dicare Dialecticam esse simpliciter speculativam, at disputative s̄g. me
 thephisica tanq̄ probabilis iudicare eam esse simpliciter practicam, cum
 Dialectica inquit, solum sit quedam ars dirigens operationes intellectus
 ut arteificio se exercento.

+

Tamen Vaz opinatur Dialecticam esse specula-
 tivam, quia opinio n̄ p̄batur p̄ce, illi habitus fidei est simul specula-
 tivus et practicus, quia ad cognitionem referatur quod est proprium specu-
 lativis, et in opus in cumbit quod est proprium practici, sed Dialectica
 et explicat naturam modorum discernendi et igitur discernendi opus elaborat; q̄
 Et habitum fidei supernaturale in se continere rationes speculativis et practici
 quia ita cognitionem et opus respicit ut ad utrumq̄ principaliter refe-
 ratur: habitus vero Dialecticæ naturales magis principaliter ad solven-
 discernendi opus diriguntur, quamvis enim aliqui habitus sint speculativi
 plures tamen practici, et illi etiam speculativi, non tam propter cog-
 nitionem quam propter opus discernendi; ut firmam p̄cei que inten-
 tum acquirantur

P̄terea eadem videtur ratio, ut Dialectica, quæ
 inveniatur in Angelis sit practica, ac quæ reperitur in homine sed illa
 n̄ est practica q̄. Maior p̄ce quia et quod est de essentia rei illam sem-
 per unmitatus minus ostenditur, quia notitia Angelis de modo disce-
 rendi, non dirigatur ad opus, cum Angelus non discarnat. Et sermo-
 nem esse de Dialectica humana quæ in quocunq̄ homine reperitur
 semper erit practica isto ab aliquo sciendi tantum gratia acquiratur
 Differentia enim practici non sumitur ex fine quem sibi quisq̄ arti-
 batur suo p̄ponit sed ex fine ad quem ars eam natura propria natura
 dirigetur.

Ultimo dicit ad solam cognitionem referatur q̄
 speculativa. Antecedens ostenditur, illud in quod in cumbit Dialectica

+

est actus itus sed omnis actus intellectus est cognitio q^o ad illam
cognitionem referatur. Maior probatur, quia diuisio definitio et argumen-
tatio sunt actus itus quibus res maxime cognoscimus minores quibus
quia omnes intellectio essentiali e cognitio. Et diuisio speculatiua referri
ad illam cognitionem ut cognitio est non uero ad illam ut iudicium
est cognoscat alio iudicio regulatum quo 2° modo se hinc cognitio ad q^o
Dialectica referatur.

Proemium

Sinis Laus Deo

6

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

1

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the middle of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the lower middle section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the lower section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

De subto huius Tractationis

Subto huius tractationis e' uti q'is p'abile opiones subto p'ramitoru' cu'ca
simplex significans non p'abile in p'ramentis q' subto utis cre' uox significans
non q'is ap'iam ad e'ndu' in plurib' et subto p'rabiliu' cre' uox p'abi-
lis q'is ap'iam ad p'randu' de plurib'. Ante resolu'm atree sermone de q'
agit Dia e' incertu' quippe r'is claritatis e' extornu' q' ad O'ium spec-
tat docere alios q' p'o d'iveredu' sit

Primum subto huius tractationis e' r'is nobilitatis q' p'ri-
mice uox (p'rabile) r'is claritatis e' ipsu' uocabulu' p'rabile utaq' p'ars
sistat ex eo q' tota Dia sit sermosinabilis un' cu'ca subto si nobilitas as-
suet e' sermo internus si uo claritas e' sermo externus Dein q' dia iude-
rat in hae tractate uti q' p'rabile q' nullu' subto ap'ius e' q' ipsu' p'rabile
s' mentale s' uocale q' p'at' sig'at ap'iu' ad p'randu' de plurib' et mentali r'is
uti cui talis ap'ius e'it

Oppones 3° De q' p'rabile p'ertinet ad Metim q'
n' ad Logiu'. Ans q' p'rabile e' p'prietas utis sit ad metim p'ertinet uti
q' uti q' e' p'rabile q' p'rabile q' ad eunt artipie speciat p'prietates ad q'
speciat na cuius e' p'prietas q' ad eunt phisicu' q' agit de aia die agere de
p'ri' itigendi q' e' p'prietas aia. O'io p'rabile dup'to sumi p'oc e' q'ut e' p'prio
utis et na ad metim p'ertinet 2° q'ub' ordinati ad om'iem q' ignotu' ex notis
apperiti et sic p'ertinet ad logiu' nam ead' p'prio q' q'is talis e' ad unum
p'ertinet artipie ad alium sub alia iude r'is p'ot spectare

An aliquid sit uti

Da Logie docna jam Nominaliu' et Platonis sentiam r'ic'icent et ad-
mittit res utis tam in e'ndu' q' in p'randu'. Oppones 1° Si alij daret na
utis nullu' eius induum creari p'oc a Deo hoc e' p'ri' q' u' mai' ondit.
creo e' a' q' alqd' sit ex nihilo id e' nullo q'catente subto sit induum
q' tunc crearet a Deo n' auigere ex ex nihilo si na u'is q' in costi-
nebis in alio stinere q'ut q' neg mai' ad p'batio' q' nam u'is q' stinere in
hoc induo q' a Deo creari n' u' e' eant sit r'ed' distinctam ab ea q' in alio
stinere argu' tale induum ex nihilo creari.

Ob 2° Socrates et Plato n' it'ificati in se q' h'ic'

e' utroque illorum una e' forma qm si hic sit ille Socrates et Plato id e' qm
 vult cum hoc et conies un se q' n' se' cat in uno 3° recte se cat in se et
 pronuntiat e' unum qm illud 3um e' singl' et incommensabile s' si haec responsio
 e' ut sic posito dicitur socrus Roma, et Eborac sit se' p' se ubi qd' id e' qm
 Roma recte ut singl' qm dicitur Socrus et ubi qd' id e' qm Eborac ut ipse met
 quantitate e' et in se, at ubi sociis catentis Eborac tam recte dicitur ab
 ubi ipse sociis catentis Roma q' civitates dicitur q'. Et ubi qd' sociis hic
 Roma e' id e' recte qd' identitate cum qm dicitur illius q' tri' n' dicitur Eborac
 ubi qm q' ubi qd' hic Roma nec e' q' ac qm utroque ubi e' id e' in
 case' ut cat qm dicitur dicitur q' ad dicitur et distantiam loci

Obis 3° Ideo na' utroque n' pot' catere q' se se
 parata ab inferioribus q' ut utroque ut supponit et n' e' q' qd' q' se cat
 e' qd' singl' s' haec na' e' fa' q' n' ondit: infiniti aut' supposito qd'
 det' q' se in me catit et tri' e' indeterminati q' n' qd' catit q' se e'
 de terminati Et qm de de qd' catit q' se e' utroque et determinati ite
 ac habere negationem dicitur in aliud inducitur min' at' ondit: s' aut' singl'
 his sem' tracto ad aliud singl' nung' daret utroque in state abstractis
 hoc n' e' dicit q' neg' illud mai' ondit q' abstracto e' singl' utroque operatio,
 q' trium singl' hoc det' Et neg' mai' ad q' dicitur Et trium eius actionis
 intrinsecu' e' qm singl' q' q' cam noim' q' dicitur; catentis utroque e' na'm
 utroque in conie' representatam libera dicitur i' hentibus.

Ob 4° Deus pot' conservare humanitate ita ut catere
 sine suppositivitate q' poterit conservare humanitate in coi, ita ut catat
 absq' dicit indit. Deus pot' in singl' Christi humanitate q' dicit' conservat
 sine q' dicit' suppositivitate contra exprimit in cat humanitate q' pot' i' hore
 suam dicitur q' conservat dicitur induant' humanitate e' et conservare solum
 na'm humanam suppositivam adhuc in vbo dicitur. Negati dicit' q' n' pot' conservare
 humanitate in coi nec illam qd' h' pot' statice uniendo q' pot' conservare
 qd' pot' dicitur et ut negat q' dicitur illa q' dicitur dicitur dicitur dicitur
 neg' et conservare sine cat' dicitur

Obis 5° na' singl' dicitur pot' catere absq' ulla
 subiecto l' q' dicit' aliud q' ut na' utroque na'm ulla dicit' singl' an' q' dicit'
 q' dicitur q' si pot' sus pendere influent' qm tribuit huic subiectis